

Klauzurní práce č. 2 (94) konaná dne 7. května 2010

Boříkovy lapálie

Pan Bořivoj měl malou firmu zabývající se rozvodem plynu a opravami plynových spotřebičů. Pro výkon své živnosti měl potřebnou odbornou kvalifikaci. Zaměstnával dva pracovníky – Arnošta a Kamila, kteří ovšem potřebnou odbornou kvalifikaci neměli a podle zvláštního právního předpisu mohli na plynových zařízeních pracovat pouze pod jeho přímým dozorem.

Bořivoj poslal Arnošta s Kamilem do jednoho činžovního domu vyčistit a promazat ventily na plynovém potrubí. Věděl, že bez něj nesmějí tuto práci provádět a že by mohlo dojít k nehodě mající za následek újmu na životě, zdraví nebo majetku, ale spoléhal se na to, že již několikrát pod jeho dozorem tuto práci vykonávali a zvládnou to i sami. Arnošt s Kamilem ventily vyčistili a promazali. Později se prokázalo, že tak učinili skutečně odborně a bez jakýchkoliv nedostatků.

Majitel domu, pan Stanislav, ovšem nevěděl, že oba pracovníci nemají potřebnou odbornou kvalifikaci, a nad rámec původní objednávky je až namísto zcela nečekaně ještě požádal, zda by nevyčistili a neseřídili plynový kotel v kotelně. Arnošt s Kamilem se i do této práce ochotně pustili, ačkoliv s ní ještě neměli dostatek zkušeností a věděli, že bez Bořivojova dozoru nesmějí takovou činnost sami vykonávat. Řekli si, že když budou opatrní, nemůže se nic stát. Počínali si však v rozporu s bezpečnostními předpisy, takže přes veškerou jejich opatrnost došlo ke vzplanutí plynu a k požáru polystyrénových desek, které byly v kotelně uskladněny. Hustý a jedovatý kouř, který se z hořících desek uvolňoval, bezprostředně ohrožoval život všech dvaceti uživatelů bytů v domě.

Ještě před příjezdem hasičů Arnošt s Kamilem oheň uhasili. K žádnému poškození na zdraví naštěstí nedošlo a majetková škoda činila pouhých 10 tisíc korun.

Otázky

1. Jak právně posoudíme jednání Arnošta a Kamila? Odůvodněte.
2. Jak právně posoudíte jednání Bořivoje? Odůvodněte.
3. Na místě činu byly nalezeny nedopalky cigaret a vzniklo podezření, že Arnošt s Kamilem při práci kouřili. Obviněný Arnošt odmítl policejnímu orgánu poskytnout vzorek

DNA, ačkoliv byl řádně poučen a byla mu i uložena pořádková pokuta. Poté, co se souhlasem státního zástupce několik policistů Arnošta fyzicky znehybnělo, aniž by mu přitom způsobili sebemenší újmu na zdraví, policejní lékař šetrně odebral Arnoštovi proti jeho vůli vzorek slin ze rtu. Byl tento postup v souladu se zákonem? Odůvodněte.

4. Markéta, jedna z obyvatel domu, využila zmatku, který při požáru nastal, planžetou lehce otevřela dveře sousedova bytu, prohledala jej a vzala z ložnice LCD televizor s úhlopříčkou 101 cm v hodnotě 26 tisíc korun, který si chtěla ponechat. Když odcházela, byla na prahu bytu i s televizorem zadržena policistou. Bylo zjištěno, že trpí duševní chorobou, v jejímž důsledku byla její schopnost ovládat své jednání podstatně snížena. Jak právně posoudíme její čin? Odůvodněte.

5. V přípravném řízení se Markéta ke svému činu v plném rozsahu doznala a byla propuštěna ze zadržení na svobodu. Krátce poté, co byl soudu doručen návrh na potrestání, se konalo hlavní líčení, ve kterém Markéta společně se státním zástupcem souhlasila s tím, aby namísto výslechu policisty, který i i zadržel, byl k důkazu čten úřední záznam o jeho vysvětlení z přípravného řízení. Soud tak učinil. Bylo to správné? Odůvodněte.

6. Při likvidaci následků požáru bylo zjištěno, že majitel domu pan Stanislav v kotelně nezištně přechovával určité množství DVD obsahující dětskou pornografii. Tato DVD vyrobil a u Stanislava si uschoval jeho kamarád Josef, který ovšem krátce poté zemřel. Stanislav byl obžalován, že tato DVD s dětskou pornografií přechovával v době od počátku února do poloviny dubna, čímž měl spáchat přečin výroby a nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 1 tr. zák. V hlavním líčení však bylo spolehlivě prokázáno, že DVD přechovával již od počátku ledna. Může soud do výroku svého rozsudku pojmout i přechovávání dětské pornografie v době od počátku ledna do počátku února? Odůvodněte.

7. Za čin uvedený v otázce č. 6 byl Stanislavu uložen trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let, a dále trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty záležející v propadnutí přechovávaných DVD. Byl výrok o trestu správný? Odůvodněte.

Poznámka:

1. U všech závěrů obsažených v odpovědích týkajících se subsumpce případu pod zákonné ustanovení musí být ustanovení přesně citováno (nejen jeho název, ale i číslo paragrafu, odstavce, písmeno, alinea).

2. Při subsumpci musí být provedena konfrontace požadavků obsažených v zákonném ustanovení se skutkovým zjištěním (podobně jako to činí soud ve výroku rozsudku).

3. Závěry obsažené v odpovědích musí být náležitě odůvodněny (např. třeba uvést, proč třeba určité jednání posuzovat jako účastenství ve formě návodu a nikoli jako spolupachatelství).

Arnošt a Kamil však vyčistění a promazání ventilu provedli odborně a bez jakýchkoliv nedostatků. Žádný trestně relevantní následek tedy nenastal. (Pro trestný čin obecného ohrožení a obecného ohrožení z nedbalosti se vyžaduje konkrétní nebezpečí poruchy, abstraktní nebezpečí poruchy nestačí.)

Pokud by však Bořivoj neposlal Arnošta s Kamilem do činžovního domu vyčistit a promazat ventil, nemohl by se na ně majitel domu Stanislav obrátit se žádostí o vyčistění a seřízení plynového kotle a Arnošt s Kamilem by se do této práce nepouštěli. Bořivojův pokyn tak byl jednou z příčin (ve smyslu teorie podmínky), která vedla k požáru, a to příčinou nikoliv zcela nepodstatnou (z hlediska zásady gradace příčinné souvislosti).

Požár ohrožující život lidí vznikl ovšem až při čistění a seřizování plynového kotle. Provedení této práce však Bořivoj Arnoštovi a Kamilovi neuložil a ani nemohl předpokládat, že by takovou práci v domě vykonávali (nemohl si představit takovýto vývoj příčinného průběhu). Majitel domu je o vyčištění a seřízení plynového kotle totiž požádal až na místě, a to zcela nečekaně nad rámec původní objednávky.

Mezi jednáním Bořivoje (vyslání Arnošta a Kamila do činžovního domu provést práci, pro kterou nemají kvalifikaci) a trestně relevantním následkem (ohrožení života lidí požárem) je sice příčinná souvislost, avšak není zaviněna ani z nedbalosti nevědomé /§ 16 odst. 1 písm. b) TZ/.

Nemůže se jednat o žádnou z forem účastenství (§ 24 odst. 1 TZ) na trestném činu obecného ohrožení z nedbalosti podle § 273 odst. 1, 2 písm. b) TZ, protože účastenství nepřichází do úvahy u nedbalostních trestných činů.

3. Na místě činu byly nalezeny nedopalky cigaret a vzniklo podezření, že Arnošt s Kamilem při práci kouřili. Obviněný Arnošt odmítl policejnímu orgánu poskytnout vzorek DNA, ačkoliv byl řádně poučen a byla mu i uložena pořádková pokuta. Poté, co se souhlasem státního zástupce několik policistů Arnošta fyzicky znehybnělo, aniž by mu přitom způsobili sebemenší újmu na zdraví, policejní lékař šetrně odebral Arnoštovi proti jeho vůli vzorek slin ze rtu. Byl tento postup v souladu se zákonem? Odůvodněte.

Ano. Postup byl v souladu s § 114 odst. 2, 4 a 5 TŘ.

Podle § 114 odst. 2 TŘ v případech, kdy je k důkazu třeba provést zkoušku krve nebo jiný obdobný úkon (tj. například i odběr slin k izolování DNA) je každý povinen takový úkon strpět, není-li spojen s nebezpečím pro jeho zdraví (což u šetrně provedeného stěru slin ze rtu rozhodně nehrozí). Bez souhlasu obviněného může na požádání orgánů činných v trestním řízení provést takový úkon lékař nebo odborný zdravotnický pracovník.

Odmítá-li obviněný úkon strpět, musí být podle § 114 odst. 5 TŘ upozorněn na možnost uložení pořádkové pokuty (§ 66 TŘ) a na možnost překonání odporu (§ 114 odst. 4 TŘ).

Podle § 114 odst. 4 TŘ jde-li o takový úkon, který není spojen se zásahem do tělesné integrity obviněného (což odběr slin ze rtu není, neboť je proveden pouze z

„povrchu“ těla), je policejní orgán po předchozím souhlasu státního zástupce oprávněn překonat odpor obviněného, a to způsobem přiměřeným intenzitě odporu.

Ze zadání současně vyplývá, že při fyzickém znehybnění Arnoštovi nebyla způsobena sebemenší újma na zdraví a odběr byl proveden šetrně, bez zásahu do jeho tělesné integrity.

Uvedený postup není v rozporu se zákazem sebeobviňování a sebeusvědčování obsaženém v článku 37 odst. 1 Listiny, protože obviněný Arnošt nebyl nucen, aby aktivně sám konal, ale pouze aby strpěl provedení úkonu.

Odběr krve nebo jiný podobný úkon je samostatně upraven v § 114 TR jako specifický institut a nelze jej proto posuzovat podle ustanovení o osobní prohlídce (§ 82 a násl. TR) ani podle ustanovení o vydání a odnětí věci (§ 78 a násl. TR).

4. Markéta, jedna z obyvatel domu, využila zmatku, který při požáru nastal, planžetou lehce otevřela dveře sousedova bytu, prohledala jej a vzala LCD televizor s úhlopříčkou 101 cm v hodnotě 26 tisíc Kč, který si chtěla ponechat. Když odcházela, byla na prahu bytu i s předměty zadržena policistou. Bylo zjištěno, že trpí duševní chorobou, v jejímž důsledku byla její schopnost ovládat své jednání podstatně snížena. Jak právně posoudíme její čin? Odůvodněte.

Markéta spáchala v jednočinném souběhu přečin porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 TZ a pokus přečinu krádeže podle § 21 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. a), b) TZ.

Neoprávněný vstup do sousedova bytu je neoprávněným vniknutím do obydlí jiného ve smyslu § 133, § 178 odst. 1 TZ.

Odevření dveří planžetou je překonání překážky, jejímž účelem je zabránit vniknutí ve smyslu § 178 odst. 2 TZ.

Hodnota předmětů ve výši 6 tisíc korun je podle § 138 odst. 1 TZ škodou nikoliv nepatrnou.

Markéta ze sousedova bytu vzala LCD televizor, který si chtěla ponechat, tedy chtěla si přisvojit cizí věci tím, že se jich zmocní a způsobit tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou ve smyslu § 205 odst. 1 písm. a) TZ.

„Zmocněním“ rozumíme situaci, kdy si pachatel zjedná možnost s cizí věcí nakládat s vyloučením oprávněné osoby (věc přejde z moci oprávněného osoby do moci pachatele). Markéta však byla policistou zadržena ještě na prahu bytu, tedy v době, kdy si ještě nezjedнала možnost s televizorem nakládat s vyloučením oprávněné osoby, resp. kdy věci ještě nebyly odňaty z moci oprávněného osoby. K završenému zmocnění se věci (tj. k dokonání činu) tedy ještě nedošlo.

Tím, že Markéta věci vzala a odnášela je ze sousedova bytu (z dispozice souseda), již uskutečňovala „zmocňování se“ cizí věci, tedy již uskutečňovala jednání, které je znakem objektivní stránky trestného činu (přečinu) krádeže podle § 205 odst. 1 TZ. Jde proto o jednání, které bezprostředně směřovalo ke zmocnění se cizí věci, tedy k dokonání činu. Trestná činnost proto byla ukončena ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 TZ.

Markéta do sousedova bytu vnikla tak, že planžetou otevřela dveře bytu, tedy vnikla do uzavřeného prostoru nedovoleným překonáním uzamčení. Trestný čin byl tedy spáchán vloupáním ve smyslu § 121 TZ.

Skutek je souhrnem všech vnějších projevů pachatelovy vůle, které jsou příčinou následku významného z hlediska trestního práva. Markéta vstupovala do sousedova bytu již v úmyslu vzít si z něj sousedovy věci. To znamená, že vnější projevy (otevření dveří, vstup do bytu, braní a odnášení předmětů), které směřovaly sice k různým následkům (porušení domovní svobody, porušení ochrany vlastnictví), byly projevem téže původní vůle. Jde proto o jediný skutek.

Jediným skutkem byly spáchány dva přečiny: porušování domovní svobody a krádež. Oba trestné činy jsou přečiny / § 14 odst. 2 TZ/. Jde proto o souběh jednočinný.

Skutečnost, že Markéta v době činu v důsledku duševní choroby měla podstatně sníženou schopnost ovládat své jednání, představuje stav zmenšené přičetnosti ve smyslu § 27 TZ. Tento stav však nemá vliv na právní kvalifikaci činu.

Markéta tedy v jednočinném souběhu:

- jednak neoprávněně vnikla do obydlí jiného a při tomto činu překonala překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí,
- jednak učinila jednání, které bezprostředně směřovalo k přisvojení si cizí věci tím, že se jí zmocní a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou, jehož se dopustila v úmyslu věci se zmocnit (trestný čin spáchat), přičemž ke zmocnění se cizí věci (k dokonání trestného činu) nedošlo a čin spáchala vloupáním.

5. V přípravném řízení se Markéta ke svému činu v plném rozsahu doznala a byla propuštěna ze zadržení na svobodu. Krátce poté, co byl soudu doručen návrh na potrestání, se konalo hlavní líčení, ve kterém Markéta společně se státním zástupcem souhlasila s tím, aby namísto výslechu policisty, který ji zadržel, byl k důkazu čten úřední záznam o jeho vysvětlení z přípravného řízení. Soud tak učinil. Bylo to správné? Odůvodněte.

Ano, postup soudu byl v souladu s § 314d odst. 2 TR.

Markéta byla stíhána pro trestné činy, na které trestní zákoník stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí 3 léta (porušování domovní svobody podle § 178 odst. 1, 2 TZ), resp. 2 léta (pokus krádeže podle § 21 odst. 1, § 205 odst. 1 písm. a/ TZ), tedy s horní hranicí trestu odnětí svobody nepřevyšující 3 léta. K rozhodování o takových trestných činech bude proto věcně příslušný samosoudce okresního soudu (§ 16 TR, § 17 TR a contrario, § 314a odst. 1 TR).

Markéta byla při svém činu přistižena policistou.

Byly proto splněny zákonné podmínky § 179a odst. 1 TŘ pro to, aby se o Markétině činu konalo zkrácené přípravné řízení.

O tom, že se v trestní věci Markéty skutečně konalo zkrácené přípravné řízení svědčí rovněž to, že státní zástupce po skončení přípravného řízení podal soudu „návrh na potrestání“ a nikoliv „obžalobu“ (§ 179c odst. 2 písm. a/ TŘ, § 179d odst. 1 TŘ).

Podle § 314b odst. 1 TŘ věci, o nichž se konalo zkrácené přípravné řízení, samosoudce projedná ve zjednodušeném hlavním líčení.

Podle § 314d odst. 2 TŘ lze v hlavním líčení ve zjednodušeném řízení se souhlasem státního zástupce a obviněného přečíst k důkazu i úřední záznamy o vysvětlení osob, opatřených v přípravném řízení podle § 158 odst. 3 písm. a), odst. 5, § 179b odst. 1 TŘ.

V ustanovení § 158 odst. 5 TŘ výslovně uvedeno, že úřední záznam nelze v řízení před soudem použít jako důkaz „nestanoví-li zákon jinak“, přičemž ustanovení § 314d odst. 2 TŘ je právě takovou výjimkou.

Čtení úředního záznamu o podání vysvětlení nelze zaměňovat se čtením protokolu o výslechu svědka podle § 211 odst. 1 TŘ.

6. Při likvidaci následků požáru bylo zjištěno, že majitel domu pan Stanislav v kotelně nezištně přechovával určité množství DVD obsahující dětskou pornografii. Tato DVD vyrobil a u Stanislava si uschoval jeho kamarád Josef, který ovšem krátce poté zemřel. Stanislav byl obžalován, že tato DVD s dětskou pornografií přechovával v době od počátku února do poloviny dubna, čímž měl spáchat přečin výroby a nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 1 TZ. V hlavním líčení však bylo spolehlivě prokázáno, že DVD přechovával již od počátku ledna. Může soud do výroku svého rozsudku pojmout i přechovávání dětské pornografie v době od počátku ledna do počátku února? Odůvodněte.

Ano, může - § 12 odst. 12 TŘ a contrario.

Trestný čin (přečin) výroby a nakládání s dětskou pornografií podle § 192 odst. 1 TZ spáchaný ve formě „přechovávání“ je tzv. trvajícím trestným činem, záležejícím v udržování protiprávního stavu.

Podle § 220 odst. 1 TŘ může soud rozhodnout pouze o skutku, který je uveden v obžalobě. Totožnost skutku je zachována i tehdy, je-li zachována totožnost alespoň podstatné části jednání nebo podstatné části následku, byť v části jednání nebo následku se popis skutku v obžalobě a v rozhodnutí liší.

Z hlediska hmotného práva je pokračující trestný čin jediným skutkem, avšak podle § 12 odst. 12 TŘ se skutkem rozumí i dílčí útok pokračujícího trestného činu. V hlavním líčení může tedy soud rozhodnout pouze o těch dílčích útocích (skutcích) pokračujícího trestného činu, které jsou uvedeny v obžalobě.

Odlíšné pojmání skutku v trestním právu hmotném a procesním se však týká pouze pokračujících trestných činů, nikoliv trestných činů trvajících. Trvající trestné činy (obdobně jako trestné činy hromadné) totiž z pohledu hmotného i procesního práva tvoří jediný skutek.

Totožnost skutku je zachována i v případě, kdy po podání obžaloby v hlavním líčení soud zjistí, že doba udržování protiprávního stavu u trvajících trestných činů je jiná, než doba uváděná v obžalobě (resp. že počet dílčích útoků u hromadného trestného činu je jiný, než počet uváděný v obžalobě). I v takových případech je totožnost skutku zachována a soud může rozhodnout o celém skutku.

7. Za čin uvedený v otázce č. 6 byl Stanislavu uložen trest odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon byl podmíněně odložen na zkušební dobu dvou let, a dále trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty záležející v propadnutí přechovávaných DVD. Byl výrok o trestu správný? Odůvodněte.

Nebyl. Z důvodu uvedeného v § 70 odst. 2 TŘ byl vadný výrok o trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Podle § 70 odst. 2 TZ může být trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uložen jenom ohledně takové věci, která náleží pachateli.

Ze zadání však vyplývá, že DVD vyrobil Josef, který si je u Stanislava pouze uschoval. DVD tak nenáleží Stanislavu a není ohledně nich možno v trestním stíhání vedeném proti Stanislavovi uložit trest jejich propadnutí.

Vzhledem k tomu, že Josef již zemřel a nelze jej tak stíhat /§ 11 odst. 1 písm. e) TŘ/, přicházelo by do úvahy vyslovení zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty podle § 101 odst. 1 písm. a) TZ.

Pouhé strpění uschování DVD Josefem v kotelně domu není „faktické nakládání s věcí, jejíž vlastník není znám“ ve smyslu § 135 TZ.

* *